Z MINULOSTI SPIŠA

ROČENKA SPIŠSKÉHO DEJEPISNÉHO SPOLKU
V LEVOČI

XXXIII. ROČNÍK
2025

Zostavili: Vladimír Olejník a Marián Soják

Levoča 2025

Zostavovatelia: Vladimír Olejník a Marián Soják

Recenzenti vedeckých štúdií:

doc. Mgr. Marcela Domenová, PhD.
prof. PaedDr. Martin Pekár, PhD.

Redakčná rada:

Monika Bizoňová, Erika Cintulová, Ján Endrödi, Martin Furmanik, Matúš Kaščák, Ružena Kormošová, Peter Labanc, Milica Majeriková-Molitoris, Michal Marťák, Mária Novotná, Vladimír Olejník (predseda), Františka Sarnecká, Marián Soják

Nemecké resumé: PhDr. Soňa Polláková

Anglické resumé: Ing. Dušan Bevilaqua, PhD., PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.,
Mgr. Martin Lukačišin, PhD.,
Mgr. et Mgr. Vladimír Olejník, PhD.

Vydal: Spišský dejepisný spolok v Levoči

Tlač: Vydavateľstvo a tlačiareň Spolku Slovákov v Poľsku

Náklad: 400 exemplárov

© Spišský dejepisný spolok v Levoči

ISBN 978-83-8111-428-8

OBSAH

Predhovor 7

Štúdie

Zuzana Kollárová:
Život a dielo bratov Samuela a Rudolfa Weberovcov 9

Marián Soják:
Samuel Roth (1851-1889) – prírodovedec, pedagóg a zakladateľ slovenskej speleoarcheológie 29

Slávka Sámelová:
Viktor Greschik (1862-1946) – polyhistor Spiša z Levoče 43

Milica Majeriková-Molitoris:
Život a dielo Viktora Majerika v kontexte regionálnej kultúry Zamaguria 63

Miroslava Lazniová:
Na česť a slávu rodu: Osobnosti v rode Máriássyovcov na prelome 18. a 19. storočia 81

Žofia Bendžalová Kellnerová:
Otec Ján Kellner z Levoče – mučeník za jednotu cirkvi, popravený NKVD 99

Patrik Griger:
Konflikt patronátneho práva a vlastníctva lesných majetkov pri realizácii pozemkových zmien v medzivojnovom období: Spor vyšnorepaského farára Andreja Farkaša so Spišským biskupstvom 119

Ján Krempaský:
Človek, jeho vplyv na prírodu a les v západnej časti Levočských vrchov, vývoj vlastníckych vzťahov k lesom do súčasnosti . . . . . .

Milan Barlog:
Sto rokov ochrany Dreveníka 157

Mária Novotná:
Hlavný oltár kláštorného Kostola milosrdných bratov v Spišskom Podhradí 183

František Žifčák:
Pečate a erby levočských notárov z rokov 1541 – 1649 201

Články

Juraj Pavlis: *Jozef Špirko – kňaz a historik v neľahkom, komplikovanom a meniacom sa svete 20. stor.* 213

Katarína Babčáková: *Ján Lazorík, šarišský da Vinci a jeho presah na Spiš* 221
František Pisarčík: *Les v dejinách Spiša: Historický vývoj a správa mestských lesov v Spišskej Belej* 237
Marta Herucová: *Sulpiciánske obrázky a firma Mme Eulalie Bouasse-Lebel* 241
Vladimír Julián Ševc: *Kežmarský hrad v rokoch druhej svetovej vojny* . . . 247
Rastislav Mačura: *Divadlo Poprad – vstup na kultúrnu mapu Slovenska a jeho lokálna história*. 255

Medailóny

Vladimír Julián Ševc: *Josef Wein – dedič úspešnej firmy zahynul na sovietskom fronte* 271
Dana Rosová: *Za Kazimírom Štubňom* 277
Ružena Kormošová: *Folklorista Ing. Ján Čarnogurský* 281
Dušan Bevilaqua: *Laudatio na potvrdenie životaschopnosti Ceny Ivana Chalupeckého* 283

Správy

Dušan Bevilaqua: *Konferencia Sto rokov ochrany Dreveníka* 285
Dušan Bevilaqua: *Uznanie výnimočnosti úsilia spišskej muzeológie* 289
Erika Cintulová: *Správa o činnosti Múzea v Kežmarku za rok 2025* 291
Martin Furmanik: *Dve výstavy Múzea Spiša v Spišskej Novej Vsi v roku 2025: „Alexander Dubček ako ho nepoznáme objektívom Emila Fornaya“ a „Minorities in Spiš (Minorităţile din Spiš)“*. 299
Jozef Kušnír: *Stručná správa o činnosti SNM-Spišského múzea v Levoči v roku 2025* 303
Františka Sarnecká: *Čo sa dialo v Ľubovnianskom múzeu – hrade v Starej Ľubovni v roku 2025*. 307

Recenzie a anotácie

NEMEŠ, Jaroslav (ed.): *„Regula vitae, daß ist Regel des Lebens“. Pravidlo života Sebastiána Türka z roku 1620*. Bratislava : Chronos, 2025, 157 s. ISBN 978-80-89027-2. (František Žifčák) 311
RAVASZ, Ábel – KOVÁCS, Ľuboš – ZAMIŠKOVÁ, Anna: *Atlas Goralov Slovenska*. Bratislava : VEDA, 2025, 160 s. ISBN 978-80-224-2119-5. (Milica Majeriková-Molitoris) 313

KORMOŠOVÁ, Ružena: *JÁN ŠIMO-SVRČEK Nestor slovenského interiérového dizajnu*. Edícia: Spišskonovoveské miniatúry, Zväzok 1, Spišská Nová Ves, 2024, 151 s. ISBN 978-80-570-6239-4. (Dušan Bevilaqua). 320
KORMOŠOVÁ, Ružena: *Andrej Reiprich entomológ – lepidopterológ európskeho formátu*. Edícia: Spišskonovoveské miniatúry, Zväzok 2, Spišská Nová Ves, 2025, 126 s. ISBN 978-80-570-7256-0. (Dušan Bevilaqua). 321
SOJÁK, Marián: *Jaskyne na Slovensku ako objekty archeologického a historického výskumu*. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2024, 464 s. ISBN 978-80-8196-080-2. (Dušan Bevilaqua). 322
JANČURA, Marián (zost.) a kol.: *František Hadri-Drevenický (1905-1961) významná osobnosť Spiša*. Zborník prednášok zo seminára uskutočneného v Hnilčíku dňa 8. septembra 2011 pri príležitosti 50. výročia úmrtia. Spišská Nová Ves : ABC Studio, 130 s. ISBN 978-80-970804-0-2. (Dušan Bevilaqua) 325
HUDÁK, Matúš a kol.: *Obnova kostola Narodenia Panny Márie v Spišskom Štiavniku / Restoration of the Church of the Nativity of the Virgin Mary in Spišský Štiavnik.* Spišský Štiavnik : R.k. farnosť Spišský Štiavnik, 2024, 285 s. ISBN 978-80-570-6118-2. (Dušan Bevilaqua). 326
HUDÁK, Matúš a kol.: *Jánovce Monografia obce*. Jánovce, 2023, 346 s. ISBN 978-80-570-4931-9. (Dušan Bevilaqua). 328
ŠVORC, Jaroslav: *Smrť si nevyberá. Nešťastia, tragédie, záchranné akcie*. 2. doplnené slovenské vydanie. Tatranská Lomnica : I&B, 2017, 176 s. ISBN 978-80-89575-12-1. (Dušan Bevilaqua). 329

Bibliografia

NOVOTNÁ, Mária – BEVILAQUA, Dušan – PAVLIK, Eduard: *Vybraná bibliografia prác k dejinám Spiša z rokov 2011 – 2025* 331

Zo života SDS

SÁMELOVÁ, Slávka: *Správa o činnosti SDS v roku 2024* 342
Vyhlásenia Spišského dejepisného spolku k aktuálnym udalostiam v roku 2025 346
Funkcionári SDS. 350
Zoznam členov SDS 351
O autoroch štúdií. 359
Úprava príspevkov pre ročenku *Z minulosti Spiša* 364